

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hermes Theologicvs, Id est Synopsis totius Theologiæ, perspicuè, doctè, subtiliter, ac breviter discussa

Et In octo Partes ... distincta ...

De Deo Vno, & Trino

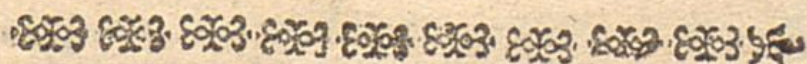
Vindalium, 1646

Cap. VI. De persona Spiritus sancti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38742

quia eiusmodi cognitio simpliciter potuit non esse in Deo.

„ Nec refert quòd scientia conditionata non supponat decretum liberum, actu, in Deo existens, & ex eo capere nihil repugnare videatur, quo minùs possit concipi in Deo, in quocunque signo æternitatis, adeoque ante generationem Verbi, ad modum scientiæ naturalis, & necessariæ: aliunde enim supponit obiecti sui veritatem, quæ cum simpliciter sit contingens & poterit non esse; hinc fit. ut Verbi diuini generatio in illius cognitionem, etiam partialiter reduci non possit.

CAPVT. VI.

De Persona Spiritus sancti.

CONCLUSIO I.

Spiritus sanctus non solum à Patre, sed etiam à filio procedit.) Est de fide contra Nestorianos, quos sequuti sunt communiter Græci, qui etsi fateantur Spiritum sanctum à Patre procedere, eumque esse vere. & proprie Deum, Patrique

DE TRINITATE CAP. VI. 289

trique ac Filio consubstantialem, negant tamen pertinacissimè eum procedere à filio. Probatum autem 1. ex cap. 16. Ioan. vbi Christus promittit se missurum Spiritum sanctum, nulla enim persona diuina mittitur, nisi ab ea à qua procedit, vt fert communis sententia, de qua infra cap. 8.

Secundò idem definitum fuit in variis Conciliis generalibus Græcis, nempe in Ephesino, Cōstantinopolitano, aliisque sequentibus vsque ad Nicænum secundum, in quo Symbolum Nicæni. fuit approbatum, lectumque hoc modo, Qui ex Patre, filioque procedit, addita nimirum hac particula (Filioque,) etsi non satis constet inter authores, quo primum tempore illa particula Symbolo prædicto addita fuerit. Item in plerisque Latinis quibus Græci interfuerunt, & subscripserunt, nempe in Lateranensi sub Innoc. III. vbi statutum fuit Spiritum sanctum à Patre, & Filio procedere; Lugdunensi sub Gregorio X. vbi cantatum est Symbolum ter Græcè, & ter latinè, cum illa declaratione, ex patre, Filioque procedit. Et in Florent. vbi idem quod in præcedentibus definitum fuit de processione Spiritus sancti à patre, & Filio.

de Deo.

N

Tertiò, Prædictis Concilijs possent subiici plerique Patres Græci, sed illud sufficiat ex Symbolo Athanasij, Spiritus Sanctus à Patre, & filio non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens, quæ verba adeò sunt perspicua, vt Græci ea aliter eludere non potuerint, quam dicendo Athanasium fuisse ebrium quando ea scripsit, quod quam sobrie dictum sit nemo est qui non videat.

probat 4. ratione; nam Filius per generationem accipit eandem potentiam spirituales patris, ergo & actu cum illo spirat. Sequela videtur perspicua, tum quia intelligi non potest, quomodo vnica & simplicissima potentia exeat in actum, prout est in patre, & non prout est in Filio, aut quòd illius terminus ab vtroque non procedat. Antecedens autem ostenditur, nam cum sit aliquis ordo inter operationes intellectus, & voluntatis, ita scilicet vt intellectus prius intelligat, & dicat Verbum, quam voluntas velit, & amorem producat: In eo priori Verbum accipit à patre eandem essentiam, & eandem voluntatem fecundam quam habet pater, quæ proinde in vtroque est principium Spiritus sancti.

Accedit alia ratio. Nam si Spiritus

sanctus à Filio non procederet, ab eo realiter non distingueretur, eò quòd inter illos non esset oppositio relatiua à qua sola in diuinis potest sumi realis distinctio: at Spiritus sanctus realiter distinguitur à Filio, ergo ab illo procedit.

Verùm contra prædicta duo obiici possunt, primò Symbolo Nicæno non debuisse addi particulam: Filioque, tum quia in Concilio Ephes. strictè prohibetur, ne quis alteram fidem proferat, aut scribat, aut exponat, præter eam quæ definita fuit in Concilio Nicæno. Tum quia Leo III. qui vixit circa annum octingentesimum, curauit poni Symbolum prædictum in tabula argentea, post altare Pauli Apostoli, sine illo additamento, Filioque, quod tamen antea factum fuerat in Concilio Nicæno. 2. & in Toletano 8.

Respondeo Concilium Ephes. prohibuisse, ne quis doceret aliquid repugnans Symbolo Nicæno, non autem ne quid à Posterioribus Concilijs generalibus, aut à summis Pontificibus ei adderetur, maioris explicationis gratia, si res id postularet. Talis enim prohibitio fuisset nullius momenti, cum par in parem non habeat imperium: neque verò Leo III. curauit Symbolum inscribi sine par-

ricula (Filioque) quòd putaret eam reiiciendam, sed potius in memoriam venerandæ antiquitatis, vt scilicet Symbolum illud conseruaretur, eo modo quo à dicto Concilio traditum fuerat.

Secundò obiici potest Damascenum, aliosque Patres Græcos affirmare Spiritum sanctum esse ex Patre per Filium. Respondeo eos qui sic loquuntur, non velle negare processionem Spiritus sancti à Filio, sed tantum innuere Patrem esse veluti primarium principium Spiritus sancti, Filium autem veluti secundarium; seu Patrem habere à seipso vim spirandi Spiritum sanctum, Filium verò à Patre. Vnde S. Thom. 1. p. q. 36. art. 3. Quia Filius, inquit habet à Patre quòd ab eo procedat Spiritus sanctus, potest dici quod Pater per Filium spirat Spiritum sanctum: vel quod Spiritus sanctus procedat à Patre, per Filium, quod idem est.

CONCLUSIO. II. Spiritus sanctus procedit à Patre, & Filio tanquam ab vno principio, & simul tanquam à duobus suppositis.) Prima pars est de fide, fuitque definita in generali Concilio Lugdun. sub Greg. X. & refertur in cap. vnico de summa Trinitate, vbi damnantur, tum qui negant Spiritum sanctum æternaliter ex Patre & Filio procede-

DE TRINITATE. CAP. VI. 293

re; tum qui asserunt Spiritum sanctum ex Patre & Filio tanquam ex duobus principiis, & non tanquam ex vno procedere.

Probatum autem ratione, quia nomina substantiua non multiplicantur, nisi eorum forma multiplicetur. Vnde quia vna tantum est deitas in tribus personis, dicimus eas esse vnum Deum: & ita de aliis. Ergo similiter cum in Patre, & Filio vnica sit potentia spiratiua, eademque actualis spiratio, hinc fit vt ambo non constituent duo Spiritus sancti principia, sed vnicum dumtaxat.

Vbi nota 1. quod etsi Pater & Filius non possint dici duo spiratores, propter rationem allatam, dicuntur tamen duo spirantes, vt notat S. Thomas 1. p. q. 36. art. 4. ad 7. quia vt adiectiua multiplicentur, sufficit multiplicatio suppositorum, etsi forma sit eadem. Vnde quando aliqui Patres aiunt, Spiritum sanctum de Patre, & Filio authoribus procedere, nomen (authoribus) adiectiue accipiendum est, pro, producentibus; seu spirantibus.

Nota 2. non posse dici, quod Pater quatenus generat, & spirat, sit duo principia; tum quia est vnicum suppositum, tum quia forma est realiter vna, nempe

paternitas, & spiratio actiua: cūque hæc eadem sit in Filio, sequitur Patrem generantem & Filium spirantem non esse duo principia, sed vnicum, licet distincta sint supposita: quia scilicet ad multiplicationem nominum substantiuorum requiritur multiplicatio formarum, & suppositorum.

„ Nota 3 quando dicimus vnum principium Spiritus sancti duo supponi, vnum pro formali, nempe virtutem spiratiuam. aliud pro materiali, nempe suppositum habens talem virtutem, abstrahendo ab hoc, quod suppositum illud sit vnum, vel plura. Quo fit vt cū spiratum dicat vnum suppositum, constitutum ex essentia, & spiratione passiuā; spirator dicat, non vnum suppositum, sed vnum singulare constans ex essentia diuina & virtute spiratiua sibi identificante supposita Patris, & Filij.

Secunda pars ostenditur, quia Spiritus sanctus qui de facto existit, ex sua proprietate personali, & ratione intrinseca exigit, vt sit tertia persona Trinitatis ab aliis distincta; quod non haberet, si non procederet ab vtraque: non enim ab alia realiter distingueretur, à qua non procederet, vt dictum est, vnde non esset eadem persona quæ

nunc est, cum repugnet eam personam
quæ est Spiritus sanctus, & procedit
tantum per voluntatem, distinguiturque
realiter à Filio, esse eandem cum perso-
na illa quæ procederet per intellectum;
& voluntatem, quæque simul esset filius,
& Spiritus sanctus, qualis ea esset quæ
procederet à Patre, & non Filio.

Dices, si Spiritus sanctus per se proce-
dit à Patre, & Filio, ut à duobus suppo-
sitis, sequitur Patrem ut Patrem, & Fi-
lium ut Filium producere Spiritum
sanctum. Respondeo id verum esse de
Patre & Filio specificatiuè, quatenus
uterque verè concurrit per potentiam
intrinsicam, ad productionem Spiritus
sancti; non autem reduplicatiuè quia vox
reduplicatiua significat rationem vlti-
mò constitutiua principij spiratiui quæ
non est paternitas, aut filiatio, sed spira-
tio communis.

Ex dictis potest colligi, etsi vir-
tus spiratiua, & spiratio actualis sint
priùs origine in patre, quam in Filio;
patrem tamen non priùs origine spira-
re, quam Filium, eò quòd princi-
pium spiratiuum adæquatè coalescit ex
suppositis Patris, & Filij, ut ostensum
est.

CONCLUSIO III. Nomina Spiritus sancti, & amoris specialiter tribuuntur tertiæ personæ Trinitatis.) Prima pars est sancti Thomæ 1. p. q. 37. art. 1. vbi docet hoc nomen, Spiritus sanctus, accommodatum esse ad significandum diuinam personam, quæ procedit per modum amoris. Nam nomen Spiritus in rebus corporeis impulsione quandam, & motionem significare videtur: est autem proprium amoris quòd moueat, aut impellat voluntatem amantis in amatum sanctitas verò illis rebus attribuitur quæ in Deum ordinantur: quia igitur tertia persona Trinitatis procedit per modum amoris, quo Deus amatur, conuenienter Spiritus sanctus nominatur, et si alioqui Pater, & Filius sint spiritus, & vterque sanctus sit.

Secundam partem tradit idem S. Doctor q. 37. art. 1. vbi docet nomen amoris secundum quòd personaliter dicitur, esse proprium nomen Spiritus sancti, sicut Verbum est proprium nomen Filij: quod probat, nam processio quæ est per voluntatem, in eo conuenit cum processione quæ est per intellectum quod sicut in ista tria considerare possumus, scilicet habitudinem intellectus ad rem intellectam, habitudinem eiusdem intellectus

ad id quod ab intellectu procedit, & tandem id quod per operationem intellectus procedit. Ita tria in illa considerata sunt, nempe habitudo voluntatis ad rem amatam, habitudo eiusdem voluntatis amanti ad rem quæ per ipsam procedit, & res ipsa per talem actionem procedens. Est tamen discrimen inter dictas processiones, quia cum ea quæ est per intellectum, sit notior, adinuenta sunt nomina ad significanda illa tria quæ memorauimus. Primum enim vocatur intellectio, secundum dictio, tertium denique dicitur Verbum, In processione autem per voluntatem, supererunt tantum nomina, quæ significant habitudinem amanti ad rem amatam, nempe diligere, & amare; reliqua autem duo, defectu vocabulorum manet innominata, ideoque necessarium fuit eadem verba usurpare ad ea significanda. Vnde diligere, & amor in diuinis dupliciter sumuntur, primò vt dicunt habitudinem amanti ad rem amatam, quomodo dicuntur essentialiter. Secundò vt significant habitudinem amanti ad id quod ex amore procedit, & ipsum etiam quod procedit, qua ratione dicuntur personaliter, sicque amor est proprium nomen Spiritus sancti.

CONCLUSIO IV. Si diligere accipiatur notionaliter, dici potest patrem; & Filium se diligere Spiritu sancto.) probatur, nam diligere hoc modo sumptum duo respicit, nempe obiectum quod amatur. & terminum qui producit; quemadmodum illuminatio respicit subiectum quod illuminatur, & terminum per eam productum; sicut ergo dici potest solem illustrare hæc inferiora, ea luce quam in iis producit; ita non incongruè dici potest, patrem & Filium se diligere non tantum dilectione notionali, qua mutuò se amant, sed etiam ipso Spiritu sancto, qui per talem dilectionem producit; ita ut sicut sol formaliter dicitur illuminans ab ipsa illuminatione, tanquã à forma talem denominationem conferente, & à luce in rebus illuminatis producta, tanquam à termino illuminationis: ita pater & Filius formaliter dicuntur se diligere dilectione notionali, veluti forma inhærente, Spiritu autè sancto, tanquã termino talis dilectionis. Intelligere Verbo, quo dicimus Patrem, & Filiũ se amare Spiritu sancto, quia etsi Verbum non sit medium quo Pater se, & alia intelligit, est tamen terminus intrinsicè terminans intellectionem qua

omnia intelligit; hoc etiam habet peculiare, vt omnia obiecta à Patre cognita exprimat tanquam representatio subsistens.

Nota 2. falsam esse propositionem illam, Pater est sapiens scientiâ genitæ; quia participium sapiens, non denotat actionem aliquam, sed tantum sapientiam immanentem, & veluti habitualement, vt pater ex usu loquendo: quare prædictæ propositionis sensus est, Patrem esse sapientem formaliter, & intrinsecè, per sapientiam genitam, quæ est persona ab eo realiter distincta.

CONCLUSIO V. Donum secundum quod personaliter sumitur, est propriû nomê Spiritus sancti.) Ita S. Tho. 1. p. q. 38. art. 2. quod probat, quia secundum Philoph. Donum propriè est datio irredibilis, id est, quod non datur intentione retributionis, & sic importat gratuitam donationem: ratio autem gratuitæ donationis est amor, ideò enim gratis damus alicui aliquid, quia volumus ei bonum; vnde amor habet rationem primi doni, per quod omnia dona gratuita dantur: quare cum Spiritus sanctus procedat vt amor, procedit in ratione primi doni. Et in respõsione ad 1 nota, quòd sicut Filius, quia procedit per

modum Verbi, dicitur proprie imago, licet etiam Spiritus sanctus sit similis Patri: ita Spiritus sanctus quia à Patre Procedit vt amor, dicitur proprie donum, licet etiam Filius detur; hoc enim ipsum quòd Filius datur, est ex Patris amore iuxta illud Ioan. 3. Sic Deus dilexit mundum, vt Filium suum vnigenitum daret.

¶ Vt hæc clariùs percipias. Nota 1. Donum esse rem alicuius, qui eam alteri liberaliter confert, aut conferre potest. 1. Dico rem alicuius, siue per subiectionem, quomodo creaturæ sunt Dei; siue per originem, quomodo Filius est Patris; siue per identitatem, quomodo quælibet persona est sui ipsius. Dico 2. qui eam alteri liberaliter confert, sicut enim ad rationem doni requiritur res quæ datur, & persona donans; ita & persona cui res donetur liberaliter, & non ex debito, vel ex necessitate, aut intuitu compensationis. Dico 3. vel conferre potest, quia actualis donatio non est de essentia Doni, sed aptitudinalis duntaxat. Dicimus enim Regem habere multa dona, quæ conferat, etsi actu ea nondum donaue- rit.

¶ Nota 2. defectu conditionum prædictarum, naturam diuinam non habere

DE TRINITATE, CAP. VI. 301

propriam rationem Doni, respectu personarum diuinarum. Contra verò cum Deus, & tota Trinitas seipsam liberaliter donet hominibus per cognitionem, & amorem, nihil impedire quominus esse Donum, sub eo respectu competat tribus personis, vt est donum dantis per identitatem: cumque Filius, & Spiritus sanctus à Patre procedant, & ab eo dari possint, hinc fit vt donum specialiter dicatur de Filio, & Spiritu sancto, vt est alterius dantis, non per identitatem, sed per originem: cum eo tamen discrimine quòd dari competat Spiritui sancto ratione suæ processionis, Filio autem ex amore Patris, vt dictum est.

CAPVT VII.

De notionibus Diuinis.

CONCLUSIO I.

POnendæ sunt in Deo notiones aliquæ, nimirum quinque illæ vulgares, innascibilitas, paternitas, filiatio, spiratio actiua, & passiuæ, non autem plures. Prima pars probatur contra Præpositiuum, &